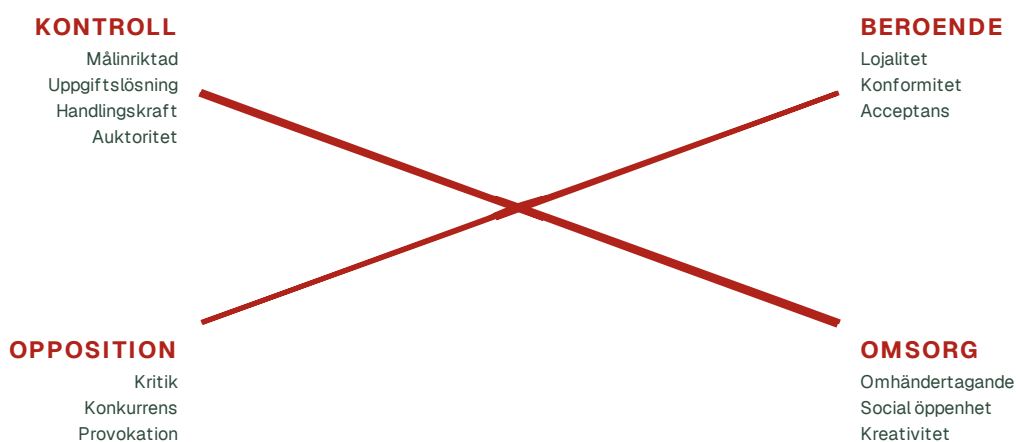

Roller i gruppen

Fyra funktioner som alla behövs, och som ingen äger

THEORVAR

SJØVOLD · SPGR

Figur 1. De fyra funktionerna ligger parvis mot varandra. Kontroll mot omsorg, beroende mot opposition. En mogen grupp kan röra sig över hela fältet. En omogen grupp bor i två av hörnen och behandlar de andra två som problem.

Vem som ritade den

Endre Sjøvold är norsk professor i organisation och ledarskap vid NTNU i Trondheim. Han har utvecklat analysverktyget **SPGR**, Systematizing the Person-Group Relation, som bygger vidare på Robert Bales observationsforskning om smågrupper från 1950-talet och på den vidareutveckling som kallas SYMLOG. Modellen är utförligt beskriven i boken *Teamet*.

Det som skiljer SPGR från de flesta rollmodeller är att den handlar om *funktioner* och inte om personer. Rollen är något gruppen tilldelar och upprätthåller, inte en egenskap någon bär med sig in i rummet.

Så fungerar modellen

- **Kontroll.** Målinriktad, uppgiftslösande, med handlingskraft och auktoritet. Utan den kommer gruppen ingen vart, med för mycket slutar den tänka själv.
- **Omsorg.** Omhändertagande, socialt öppen och kreativ. Håller ihop och gör det tryggt nog att pröva något nytt. Trängs lättast undan när det brådskar.
- **Beroende.** Lojalitet, konformitet och acceptans. Nödvändig, för utan den blir inget beslut genomfört, men i övermått blir den tystnad.
- **Opposition.** Kritik, konkurrens och provokation. Obekväm, och den enda som kan hindra en grupp från att gå enligt fel håll.

Poängen är att alla fyra behövs, och att de ligger parvis i motsatsställning. Kontroll och omsorg drar åt olika håll, liksom beroende och opposition. En grupp som fastnar i ett hörn blir ensidig: bara kontroll och beroende ger en lydig grupp som inte lär sig, bara omsorg och beroende ger en trivsamt grupp som inte levererar.

Roller tillhör gruppen, inte personen

Den viktigaste följden är att den som ständigt opponerar sig inte nödvändigtvis är en besvärlig person. Ofta bär hon en funktion gruppen gjort sig av med, och byter man ut henne dyker beteendet upp hos någon annan. Det som förändrar något är att gruppen tar tillbaka funktionen gemensamt, så att kritiken inte behöver en avsändare.

Vad modellen inte säger

SPGR är ett mätinstrument och inte bara en bild, vilket skiljer den från de flesta modeller i det här biblioteket. Det ger den styrka men innebär också att kvaliteten beror på hur skattningarna görs, och de bygger på att gruppmedlemmar bedömer varandra, vilket färgas av relationerna. Modellen säger heller ingenting om vilken blandning som är rätt: en grupp i kris behöver en annan fördelning än en grupp som ska tänka nytt. Fyra funktioner är dessutom en förenkling av ett fält Bales ursprungligen beskrev i tre dimensioner.

En fråga att ta med

Vilken av de fyra funktionerna saknas i din grupp, och vem har fått bära den ensam?

Källor. Sjøvold, E. *Teamet: utveckling, effektivitet och förändring i grupper*. Lund: Studentlitteratur. · Sjøvold, E. (2007). Systematizing person-group relations (SPGR). *Small Group Research*, 38, 615–635. · Bales, R. F. (1950). *Interaction Process Analysis*. Cambridge: Addison-Wesley.